

جایگاه و نقش شهروندان در توسعه اقتصاد شهری

شهروندان به عنوان رکن اصلی یک شهر و یکی از سه ضلع دولت و نهادهای دولتی، مدیریت شهری (شهرداری) و مردم، از حق و حقوقی در شهر برخوردار هستند. شهروندان به عنوان وارثان اصلی و زیست‌کنندگان شهر، هر روزه از امکانات و خدمات مختلف شهر بهره‌مند می‌شوند و طبیعی است که بخشی از هزینه‌های اداره شهر را بپردازند. اگرچه در بسیاری از شهرهای بزرگ دنیا شهروندان سهم زیادی در چرخه اقتصاد شهری دارند و به نوعی خود را ملزم به مشارکت مالی در اقتصاد شهر می‌کنند، اما این مهم بنا به دلایل مختلف نمی‌تواند در کوتاه مدت به صورت کامل در ایران اجرا شود. به عبارتی هنوز بسترها و فضای لازم برای دریافت مالیات و عوارض واقعی در کلانشهرهای ایران وجود ندارد و مدیران شهری با حساسیت و البته در نظر گرفتن مسائل مختلف سعی در ترغیب شهروندان به مشارکت در تأمین هزینه‌های شهر می‌کنند.

ارائه خدمات مناسب به شهروندان در زمینه‌های مختلف مانند تجهیز و توسعه ناوگان حمل و نقل عمومی، ارائه خدمات شهری مانند جمع‌آوری زباله‌ها و نظافت معابر، توسعه فضاهای سبز شهری، رسیدگی به کیفیت معابر و توسعه و ایمن‌سازی آن‌ها و ده‌ها مورد دیگر از نیازهای ضروری شهروندان برای ادامه زندگی در یک کلانشهر است که انجام آن‌ها بار مالی زیادی برای شهرداری دارد.

اگر پرداخت عوارض از سوی شهروندان با مشکل مواجه شود، امکان خدمت‌رسانی در شأن شهروندان میسر نخواهد شد تا زمانی که منابع مالی پایدار نباشد، نمی‌توان خدمات مورد نیاز شهروندان را به نحو احسن فراهم کرد. مدیران شهری باید تعادل و توازنی را در دخل و خرج کلانشهر ایجاد کنند. اگر می‌بینیم بسیاری از شهرهای دنیا در زیبایی، فضای شهری دلنشین، امکانات مناسب و خدمات شهری مطلوب به عنوان الگو مطرح هستند، دلیل آن بیش از هر چیز مشارکت شهروندان در تأمین

هزینه‌های شهر است. شهروندان ساکن در چنین مناطقی شهر را از آن خود می‌دانند و برای بهبود عملکرد و نقش آن در نظام شهری جهانی همکاری لازم را دارند .

به نظر می‌رسد مهم‌ترین کاری که مدیران شهری در سال‌های اخیر انجام داده‌اند، همانا جلب اعتماد شهروندان بوده است. شهرداری با شفاف‌سازی امور و اطلاع‌رسانی به موقع و دائم به شهروندان درباره درآمدها و هزینه‌های اداره شهر، توانسته است سهم شهروندان را در اقتصاد شهر توسعه دهد. پرداخت جواز خوش حسابی و تخفیف عوارض و دیگر مشوق‌ها نیز برخی اقداماتی است که در راستای تشویق و ترغیب پرداخت عوارض صورت گرفته است .

همچنین در راستای رویکردهای فرهنگ‌سازی و آموزشی، تلاش شهرداری متوجه فرهنگ‌سازی و آموزش بیشتر شهروندان در ارتباط با نقش آن‌ها در توسعه و آبادانی شهر بوده است. شهرداری در دوران مدیریت نوین شهری یکی از اولویت‌های خود را بهبود خدمت‌رسانی و ارائه خدمات با کیفیت می‌داند و مطمئناً این نقش‌آفرینی و تحول خدمت‌رسانی از چشمان تیزبین شهروندان دور نخواهد ماند و مردم با مدیریت شهری برای تأمین هزینه‌های شهر، همکاری بیشتری خواهند داشت .

نکته دیگری که در این نوشتار می‌توان به آن اشاره کرد، این است که با وجود اینکه برخی شهروندان، پرداخت عوارض شهرداری را از ضروریات زندگی شهری نمی‌دانند و عوارض را تا زمانی که مجبور نشوند، پرداخت نمی‌کنند و برای این کار نیز توجیه‌های مختلفی دارند، اما شهرداری با سعه صدر و البته پرهیز از برخوردهای سلبی در مقوله دریافت عوارض، همراهی لازم را با شهروندان داشته است. مدیران شهری معتقدند باید شهروندان خود احساس نیاز کنند تا در اداره شهر مشارکت داشته باشند و شهر باید به دست گردانندگان اصلی خود اداره و مدیریت شود .

اگر امروز مشاهده می‌کنیم که شهروندان در برخی شهرهای بزرگ و کوچک در برابر اداره شهر

بی تفاوت هستند، بخشی از آن متوجه عملکرد مدیران و مجموعه سازمانی است، چراکه ما نتوانسته‌ایم شهروندان را مجاب و ترغیب به پرداخت به موقع هزینه‌های اداره شهر کنیم. اگر بتوانیم مکانیزم‌ها و راه‌حل‌هایی برای دریافت عوارض از شهروندان مناطق مختلف به تناسب خدمات ارائه شده بیابیم و مردم را در جریان کامل و جزء به جزء هزینه و درآمدهای شهری به طور شفاف قرار دهیم، آنگاه می‌توان انتظار همکاری و همراهی بیشتر شهروندان در اداره شهر را داشت.